

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Львівський торговельно-економічний університет
Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України
ВПГО «Спілки аудиторів України»
Аудиторська компанія ТОВ «Варіанта»
Державна вища техніко-економічна школа
ім. Броніслава Маркевича в Ярославі (Польща)
Вища школа економіки і менеджменту в публічному
адмініструванні у Братиславі (Словаччина)**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО - АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ В
УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ»**

**МАТЕРІАЛИ ХІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ - КОНФЕРЕНЦІЇ**

**26 жовтня 2023 року
Мукачево**

УДК 657:658
A43

Актуальні проблеми обліково – аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції, 26 жовтня 2023 р., м. Мукачево. – 393 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Актуальні проблеми обліково – аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю», в яких розглядаються методологічні, методичні та практичні засади обліку, аналізу та аудиту в контексті розвитку економічної науки та практики. Окреслено коло проблем і запропоновані пропозиції щодо покращення змісту і якості обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю будуть цікавими і корисними для науковців і практиків усіх галузей економіки.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету (протокол № 9 від 23 листопада 2023 р.)

СЕКЦІЯ 5.
**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

Chalas K., Harapko V., Liba N. INFORMATION PROVISION OF MANAGEMENT ACTIVITIES AND FORMATION OF INFORMATION COMPETENCE	352
Брецько І.І., Варга В.С., Гаврилова Н.С. ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ	354
Брецько І.І., Варга В.С., Яцина Е.М. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ	356
Бубряк К.В., Королович О.О. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	358
Harapko V., Lambrych N. ENHANCING ENGLISH LANGUAGE DISCUSSION SKILLS IN HIGHER SCHOOL STUDENTS USING PROBLEMATIC SITUATIONS	361
Головачко В.М., Андялошій М.Т. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «КОМПЕТЕНЦІЯ», «КОМПЕТЕНТНІСТЬ» ТА «КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД»	363
Королович О.О., Бубряк К.В. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ ОСВІТИ	365
Королович О.О., Матьола І.В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ САМООРГАНІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	368
Кучінка Т.В., Немеш М.В. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	371
Кучінка Т.В., Терновці О.Ю. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ	373
Ліба Н.С., Панченко О.Д., Бабіля В.В. ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	375
Ліба Н.С., Роман К.А. ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ «ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ»	377
Матьола І.В., Королович О.О. СУБ'ЄКТИ САМООРГАНІЗАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	379
Мигович В.А., Ярмолюк В.О. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	382

нзначала змін та має певні проблеми. Забезпечення доступу до стійких продовольчих ресурсів стає все більш важливим, особливо в умовах війни, економічної кризи чи інфляції.

Список використаної літератури:

1. Підтримка аграрного сектору в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]/Режим доступу:https://jurliga.ligazakon.net/analytics/213396_pdtrimka-agrarnogo-sektoru-v-umovakh-vonnogo-stanu-shcho-varto-znati

2. Рік аграрної непереможності: як Україна попри війну годувала себе та світ стану [Електронний ресурс]/Режим доступу:<https://www.unian.ua/economics/agro/rik-agrarnoji-neperemozhnosti-yak-ukrajina-popri-viynu-goduvala-sebe-ta-svit-12099183.html>

Росола У.В.

PhD, доцент кафедри економіки та фінансів,

Русин О.П.,

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

спеціальності 073 «Менеджмент»,

Мукачівський державний університет

ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Вплив війни на фінансовий стан бізнесу залежить від низки факторів, характерних для кожного окремого підприємства, включно з географічним розташуванням виробництва, постачальників і покупців, структурою активів і пасивів, борговою залежністю тощо. У воєнний час українські підприємства зазнали дуже великих непрямих та прямих збитків.

Головними причинами непрямих збитків, викликаних війною, є операційні збитки, спричинені падінням обсягів виробництва та продажів, курсовою різницею та знеціненням фінансових активів підприємств.

Війна призвела до того, що багато українських компаній опинились у скрутному становищі. Найбільшою загрозою для малого та середнього бізнесу є інфляція та зростання витрат, а також високі витрати на енергоносії та проблеми з ланцюгом поставок. Вітчизняні підприємства істотно відчують зростання витрат, вплив війни через валютні коливання.

У 2022 році, згідно з дослідженням, обсяги виробництва та продажів скоротилися в середньому на 36,3% через значне зростання логістичних витрат та суттєве падіння попиту на товари та послуги фірм. За оцінками, ці операційні збитки сягнули близько 6,6% сукупного капіталу нефінансового корпоративного сектору у тому році [1].

Знецінення національної валюти є вагомою причиною збитків уразливих до валютного ризику підприємств, тобто таких, чиї зобов'язання перевищують активи в іноземній валюті. За розрахунками ДУ "Інститут економіки та прогнозування

НАН України", гривня знецінилася на 47,7%, що, за попередніми оцінками, призвело до збитків у розмірі 482 млрд грн, або 14,2% власного капіталу підприємств на початок 2022 р.[1].

Збитки від знецінення фінансових активів у воєнний час виникають, коли дебітори підприємства стають неплатоспроможними через фізичне знищення/руйнування критично важливих активів, тимчасово перебувають на окупованих територіях або навмисно чи ненавмисно не виконують свої фінансові зобов'язання, що призводить до такого негативного наслідку та додаткових витрат на формування резервів. Такі додаткові витрати будуть сягати приблизно 350-400 млрд грн., що ставитиме підприємства у важке фінансове становище.

Отже, за попередніми оцінками, загальна сума непрямих збитків, яких зазнав український бізнес за перший рік повномасштабної війни, склала 1,1 трлн грн, що становить близько 29% сукупного капіталу на початок 2022 року [1].

У воєнний час прямі збитки суб'єкта господарювання виникають внаслідок фізичного знищення/пошкодження матеріальних активів через руйнування і є критично високими у районах ведення бойових бій і на прифронтових територіях. Фінансовим наслідком знищення (пошкодження) матеріальних активів є визнання збитків, що дорівнюють балансовій вартості активу, та відповідне зменшення власного капіталу. У чинному законодавстві прямі збитки, на відміну від непрямих, підлягають відшкодуванню.

За попередніми даними, станом на вересень 2022 року прямі збитки від руйнування активів у виробничому секторі (включаючи промисловість, сільське господарство та торгівлю), енергетиці та комунальному господарстві склали 32,1 млрд доларів США. Скориговані (з урахуванням амортизації) такі прямі втрати оцінюються в 17,7 млрд. доларів США [1].

Великі збитки призвели до від'ємної рентабельності власного капіталу (ROE) на загальному рівні: за дев'ять місяців 2022 року ROE великих та середніх підприємств становила -9,5%, що більш ніж удвічі за цей показник в аналогічний період 2020 року, коли світ страждав від пандемії [1].

Загальний негативний фінансовий вплив війни на підприємства полягає у скороченні капіталу, що є основною причиною зниження платоспроможності та ліквідності підприємств. За експертними оцінками, у 2022 року підприємства втратили близько 42% власного капіталу (31% ВВП країни за 2022 р.) [1].

Безперечно, війна в Україні та її наслідки були ключовим викликом для малого та середнього бізнесу в Україні та в усій Європі. Підприємства повинні були адаптуватися до нової реальності, що характеризується зростанням витрат і перебоями з поставками. Однак для малих і середніх підприємців не існує універсального рішення, яке б дозволило їм впоратися з невизначеними майбутніми перспективами.

Отже, фінансові наслідки війни для українського бізнесу є масштабними. Щоб мінімізувати ці негативні наслідки державі слід як і зараз, так і у повоєнний час, створити певні інституції, які будуть відповідати за облік і компенсацію витрат на відновлення активів постраждалих від війни підприємств, а також фінансувати програми підтримки бізнесу, які будуть сприяти підприємницькій діяльності й у

такий спосіб підіймати економіку країни у скрутний час.

Список використаної літератури:

1. Фінанси підприємств України під час війни та завдання їх повоєнного відновлення : наукова доповідь / за ред. д-р екон. наук, В.В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2023. – 54 с. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/8/Finansy-pidpryiemstv-Ukrainy-pidchas-vijny.pdf> С.14-26 (дата звернення: 22.10.2023).

Росола У.В.

PhD, доцент кафедри економіки та фінансів,

Фекете Є.В.

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

спеціальності 051 «Економіка»

Мукачівського державного університету

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасному світі, де господарювання підпорядковане ринковій системі, однією з основних економічних проблем є безробіття. Важливе завдання центральної макроекономічної політики країни – забезпечити високий рівень зайнятості населення. Згадана глобальна проблема має найбільш серйозний вплив на кожну людину та становить загрозу стабільності держави, як у політичному, так і в соціальному вимірах. Безробіття призводить до бідності серед населення і спричиняє скорочення рівня заробітної плати.

Хоча кількість вакансій в Україні значно скоротилася, є галузі, в яких попит на робочу силу впав не так різко, як в інших. За статистикою Work.ua, серед них: медицина та фармація, сільське господарство та агробізнес, а також ІТ-галузь, оптова та роздрібна торгівля та легка промисловість – мають найбільшу частку в українській зайнятості. Найбільш затребуваними були і залишаються менеджери, бухгалтери, продавці-консультанти, касири та кухарі. Є також посади, пов'язані з військовою ситуацією, наприклад, оператор безпілота. Пошук спеціалістів роботодавцями може тривати місяцями, в тому числі в оборонній промисловості, що загрожує безпеці країни. Лише кожне четверте підприємство працює на повну потужність, а реконструкція деяких заводів під питанням.

Останнім часом особливо погіршується ситуація з безробіттям серед молоді. Молодь складає окремий сегмент ринку праці, і її проблеми відрізняються від загальних тенденцій. З одного боку, молодість характеризується високою рухливістю, відкритістю та сміливістю у пошуку та зміні роботи, але з іншого боку, їй часто бракує необхідного досвіду, щоб конкурувати на ринку праці.

Згідно з дослідженнями Нестеренко А., найвищий рівень безробіття – в групі від 15 до 24 років, що спричинено малим (або зовсім відсутнім) досвідом. Найнижчий рівень – серед молоді віком від 30 до 35 років, оскільки це здебільшого

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>